

[Undervisningsministeren.]

ord anbefale forslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Endvidere tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om uddannelsesstøtte*.

Ved forelæggelsen i folketingssamlingen 1968-69 af forslaget til ændring af loven om Ungdommens uddannelsesfond gav jeg udtryk for, at loven kun var en overgangsløsning, og at det var regeringens hensigt i den kommende folketingssamling at fremsætte lovforslag om en nyordning af den offentlige uddannelsesstøtte.

Nærværende lovforslag tilsigter at danne grundlaget for en sådan ny støtteordning for de uddannelsessøgende. Samtidig indebærer lovforslaget en ophævelse af loven om Ungdommens uddannelsesfond, som nu har virket i over 17 år, om end den er blevet ændret adskillige gange og i de senere år næsten årligt.

Lovforslaget adskiller sig på væsentlige punkter fra loven om Ungdommens uddannelsesfond. Lovforslaget har således karakter af en rammelov, der udstikker de væsentligste principper for den nye støtteordning. Som følge heraf vil der næppe blive samme behov for hyppige lovændringer, som det har været tilfældet med loven om Ungdommens uddannelsesfond.

Lovforslaget bygger i vidt omfang på forslagene fra betænkning nr. 506 i 1968 vedrørende økonomisk støtte til unge under uddannelse, der er afgivet af det såkaldte von Eyben-udvalg. Dette gælder således de nye støtteformer og inddelingen af de uddannelsessøgende i 2 hovedgrupper, elever og studerende. Det vil imidlertid være nogen tid, før den nye generelle støtteordning vil være fuldt udbygget. Hvor lang tid der vil hengå, beror på størrelsen af de bevillinger, der kan stilles til rådighed. Det må ses i sammenhæng med løsning af andre store samfundsopgaver, og det vil ikke være realistisk at tro, at den fulde gennemførelse af den nye støtteordning kun er et spørgsmål om nogle få år.

Af lovforslagets indhold skal jeg i øvrigt fremhæve nogle enkelte punkter:

I overensstemmelse med lovforslagets karakter af en rammelov og med planen

om en etapevis gennemførelse af den nye støtteordning indeholder forslaget intet om størrelsen af de beløb, der stilles til rådighed til uddeling som stipendier og lån. Beløbene vil således udelukkende figurere på de årlige bevillingslove. På bevillingslovene vil blive søgt nybevillinger dels til det, som er nødvendigt for at opretholde den gældende støtteordning, d. v. s. regulering for ændringer i pristal og antal af uddannelsessøgende, dels hvad der vil medgå til den fortsatte udbygning af støtteordningen.

For finansåret 1970-71 vil der således blive søgt 29 mill. kr. til regulering af de for støtteåret 1969-70 gældende bevillinger samt 21 mill. kr. til udbygning af støtteordningen. De 21 mill. kr., som udelukkende er stipendiemidler, foreslås fordelt med 15 mill. kr. til de uddannelsessøgende under videregående uddannelse, 2,5 mill. kr. til gymnasieelever, kursister og andre elevuddannelser samt 3,5 mill. kr. til elever i 10. klasse og 3. realklasse. Ved denne fordeling er tilstræbt en ligelig dækning af de forskellige grupper af uddannelsessøgendes leveomkostninger. Forøgelsen af støtte midlerne vil for de studerendes vedkommende bl. a. muliggøre en yderligere nedsettelse af aldersgrænsen for opnåelse af et begrænset støttebeløb uafhængig af forældrerøkonomien. For så vidt angår elevgrupperne, vil beløbene blive anvendt til yderligere udbygning af den gældende støtteordning.

Overgangen til de nye støtteformer vil, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, kun i beskedent omfang kunne gennemføres allerede fra 1970-71. Dog indebærer lovforslaget, at man med hensyn til støtte for tiden efter 1. august 1970 ophører med uddeling af de hidtidige uddannelsesfondslån, der er rentefri både under uddannelsen og efter dennes ophør, og i stedet uddeler lån af typen „lån I“, som er rentefrie, så længe uddannelsen varer, men forrentede efter uddannelsens afslutning.

De statsgaranterede lån i banker og sparekasser er det hensigten at opretholde indtil videre.

Et særligt problem frembyder spørgsmålet om støtte til elever på 8. og 9. klassetrin. Disse elever vil for 8. klasses vedkom-

[Undervisningsministeren.]

mende i 1972-73 og for 9. klasses vedkommende i 1973-74 blive inddraget under den almindelige undervisningspligt og kan derfor fra da af ikke modtage uddannelsesstøtte, idet støtte efter lovforslaget kun tildeles uddannelsessøgende, der er over den undervisningspligtige alder. Forslaget er på dette punkt på linje med loven om Ungdommens uddannelsesfond. Som følge af bortfaldet af statens støtte til de nævnte elever fra 1972-73, henholdsvis 1973-74, indeholder lovforslaget bestemmelse om en nedtrapning af statens støtte allerede fra 1970-71. For det nævnte år vil den gældende statsrefusion på indtil 75 pct. af kommunernes udgifter til stipendier til elever på 8.-9. klassetrin blive nedsat til 50 pct. og for 1971-72 til 25 pct. for i 1972-73 helt at bortfalde. 10. klassetrin berøres derimod ikke af undervisningspligtens forlængelse, og kommunerne vil derfor i 1970-71 som sædvanlig modtage indtil 75 pct. refusion af udgifterne til stipendier til disse elever, men fra 1971-72 påregnes eleverne på 10. klassetrin at blive inddraget under lovens almindelige rent statslige støtteordning.

Aftrapningen og den derpå følgende ophævelse af statens støtte til elever på 8. og 9. klassetrin vil, som det flere steder er fremhævet i lovforslagets bemærkninger, efterlade et støttebehov, som man imidlertid mener må dækkes ad andre kanaler end den statslige uddannelsesstøtte. I et vist omfang vil kommunernes adgang til at yde støtte med eller uden statsrefusion kunne afhjælpe behovet, men der er dog ingen sikkerhed for, at kommunerne vil fortsætte med at yde stipendier til 8. og 9. klasse efter statsrefusionens ophør. Spørgsmålet tiltrænger derfor en nærmere undersøgelse, men da det mere er af social end af undervisningsmæssig karakter, vil dette ske efter forhandling med socialministeriet, socialforskningsinstituttet og eventuelt andre myndigheder, som dette vedrører.

De såkaldte „bruderklæringer“ har i tidens løb været stærkt diskuteret, idet man har anført, at staten tvinger de uddannelsessøgende til at afbryde forbindelsen med hjemmet for at kunne opnå støtte. Denne argumentation er imidlertid ikke

rigtig. Der er nemlig alene tale om en dispensationsregel, der sikrer, at en uddannelsessøgende, hvis forhold til hjemmet er så dårligt, at han ikke har mulighed for at blive støttet derfra, kan opnå stipendier og lån udelukkende efter en vurdering af sine egne indtægts- og formueforhold. Et brud, der foretages med det formål at udnytte denne særlige støtteadgang, er en klar omgåelse af de gældende regler og vil ikke berettige til støtte. Der har i ministeriet været overvejelser om, hvorvidt man som følge af den rejste kritik helt burde opgive de omhandlede bruderklæringer, men man har fundet det mest hensigtsmæssigt at bibeholde erklæringerne, idet adskillige uddannelsessøgende i modsat fald vil blive berøvet deres støttemuligheder. Bruderklæringerne må imidlertid påregnes at få væsentlig mindre betydning i fremtiden, idet den nye støtteordning, når den er fuldt udbygget, indebærer uafhængighed af foreldreøkonomien allerede fra det fyldte 20. år. En fortsat nedsættelse af aldersgrænsen for opnåelse af et begrænset støttebeløb alene på grundlag af egne indtægtsforhold vil have samme virkning.

Lovforslaget skal træde i kraft den 1. august 1970, men således at den nye støtteadministration oprettes allerede fra den 1. april 1970. Dette vil være nødvendigt for at give administrationen en rimelig tid til at forberede overgangen til de nye støtteprincipper. Det har været hensigten med den foreslåede ny administration, der også omfatter et råd og et ankenævn, at skabe de bedste forudsætninger for en hurtig og effektiv forvaltning af den nye støtteordning. Ligesom nu er administrationen henlagt til et særligt organ, men i modsætning til den nuværende ordning tænkes dette etableret som en rent statslig institution under undervisningsministeriet, dog med den særordning, at ankesager behandles af et særligt ankenævn, hvis afgørelser er endelige. Til hjælp for administrationen og ministeriet nedsættes et rådgivende organ på 18 personer med særligt kendskab til de uddannelsessøgendes forhold og uddannelsesforhold i almindelighed.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg forslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Ændringer vedrørende bolig i egen ejendom).

(Lovforslaget (nr. 78) findes i tillæg A. sp. 1483, fremsættelsen i tidenden sp. 1932).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om boligsparekontrakter.

(Lovforslaget (nr. 84) findes i tillæg A. sp. 1501, fremsættelsen i tidenden sp. 2295).

Første behandling af forslag til lov om sammenlægning af kredit- og hypotekforeninger m. v.

(Lovforslaget (nr. 61) findes i tillæg A. sp. 1191, fremsættelsen i tidenden sp. 1650).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kreditforeninger.

(Lovforslaget (nr. 79) findes i tillæg A. sp. 1463, fremsættelsen i tidenden sp. 1924).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om hypotekforeninger.

(Lovforslaget (nr. 80) findes i tillæg A. sp. 1475, fremsættelsen i tidenden sp. 1924).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri.

(Lovforslaget (nr. 81) findes i tillæg A. sp. 1443, fremsættelsen i tidenden sp. 1924).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Formanden: Jeg skal fastsætte en taletid på indtil 30 minutter for partiernes ordførere i første omgang.

Grünbaum: Må jeg først sige lidt om finansministerens to lovforslag.

Jeg skal straks tilstå, at vi ikke tror meget på forslaget til en ny præmieopsparing, og det er der nok heller ikke mange andre der gør. For at citere et af venstres førende blade: Sjællands Tidende skriver:

„Man skal ikke lade sig bluffe af regeringens nye forslag om præmieopsparing til boligformål — det får fornemlig ingen selvstændig opsparingsfremmende betydning.“

Og videre siger venstrebladet:

„Det er for billigt og bekvemt at misbruge et folketingsflertal til at gennemføre en skueret som det foreliggende præmieringsforslag.“

Det var altså en venstreavis' bedømmelse af finansministerens forslag. I Politiken kalder man forslaget „regeringens nyeste påhit for at få folk til at spare“.

Det er jo kendt, at vi ikke er tilhængere af, at man på denne måde lader skatteyderne betale for statsstøtte til folk, der flytter deres penge fra én konto til en anden, eller som ville have sparet op alligevel. Vi har også selv tidligere haft forslag i samme retning, og vi synes, erfaringerne viser, at det er en dårlig måde at ville fremme opsparingen på. Det bliver jo stort set resultatet af det, jeg har sagt. De, der ikke har råd til at spare, skal altså med deres skat betale for dem, der har bedre råd til det. Det er en politik med social slagside, og derfor synes vi ikke, at dette lovforslag er særlig godt.

Man skulle i øvrigt mene, at renten nu i sig selv er så høj, at den må give tilstrækkeligt incitament til opsparing, hvis et sådant incitament er nødvendigt. Dog kan man sige, at den høje rente ikke i tilstrækkelig grad kommer netop sparerne til gode. Her er et punkt, hvor der virkelig kunne og burde gøres noget.

Hr. Lysholt Hansen pegede på det under finanslovdebatten, og tidligere stats- og finansminister Viggo Kampmann har også peget på det i en artikel. Vi mener, at dette spørgsmål bør tages op. Det er urimeligt, at man i en situation, hvor man skrider på større opsparing, ikke har sat indlænsrenten noget mere op. Men regeringen synes ikke at have interesseret sig tilstrækkeligt for denne sag. Det mener vi den bør gøre nu.

Med forslaget om fra 1971 at ansætte en lejeværdi på 4 pct. af den seneste vurdering for nyopførte eller nyanskaffede enfamilieshuse har man fulgt det synspunkt, som vi har gjort gældende ved tidligere behandlinger af dette spørgsmål, idet vi har sagt, at vi ikke vil være med til at forhøje lejeværdien for dem, der allerede har indrettet sig i